

У різних народів своя спадщина і звичаї, сформовані впродовж століть або навіть тисячоліть. Звичаї - це обличчя народу, глянувши в яке ми відразу можемо дізнатися, який це народ. Звичаї - це ті неписані правила, за якими люди йдуть повсякденно.

Ставлення до традицій було особливим. Навіть після прийняття християнства українці зберегли багато своїх народних старовинних звичаїв, тільки об'єднавши їх з релігійними. І сьогодні, через тисячі років, вже непросто виявити грань, де в українських звичаях закінчується стародавня язичницька культура, а де починається християнська.

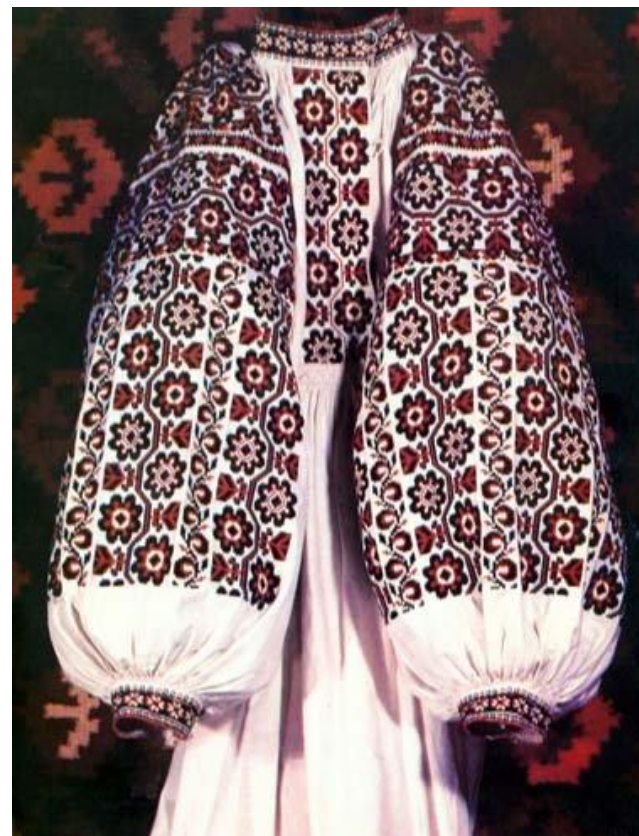
Особливості національного одягу

Український національний костюм - це не просто одяг. Це символ нації, це мистецтво і народне надбання. Це пам'ять наших предків. Це - гордість українського народу. Це майстерність, що пережила роки. Національний одяг представляє соборну Україну; вона є таким же символом нації, як мова, віра, звичаї. Основа українського національного одягу - стиль бароко, який проявляється в перебільшеннях основних форм. Згадаймо хоча б вишиті рукави жіночої сорочки, орнамент вишивок, мережива, спеціальні декоративні тканини, плахти. Різнобарвні стрічки й нитки бус доповнюють убір, надають йому святковості. Вінок - один з основних атрибутів жіночого українського національного костюма, поряд з плахтою і червоними чобітками. Вінок - це символ непорочності, юності й чистоти, він ж також є невід'ємною частиною весільного обряду.

Жіночий костюм складається з вишитої сорочки і
поясного одягу - дерги, запаски, плаhti, з 19 ст.-
спідниці до якої в прохолодну погоду додавали
безрукавки (корсетки, кептарі)

Світовою популярністю користуються українські вінки зі штучних і живих квітів зі стрічками як дівочий головний убір. Поряд з ними були відомі й інші: металевий дріт з підвісками, стрічка, хустка, шматок срібної або золотої парчії т.д. Всі вони - круглої або напівкруглої форми. Дівочі головні убори не закривали голову і косу - остання була основною зачіскою української дівчини..

Весілля

є одним з найбільш яскравих родинних свят, що поєднувало покоління і родини. Весілля в середовищі українців являло собою справжню урочисту драму, що супроводжувалася музикою, співами, танцями, іграми, набуваючи характеру народного свята.

Якщо сьогодні весілля справляють упродовж одного дня (як правило, вихідного), то ще зовсім недавно його гуляли цілий тиждень:

П'ятниця - починальниця,
Субота - коровайниця,
Неділя - вінчальниця,
В понеділок - їсти та пити,
У середу - похмелятися,
А в четвер після обіду
Та й додому поїду.

Традиційне сватання,

особливо поширене з XIX ст., відбувалося у формі переговорів послів молодого з батьками дівчини. Цей досить складний обряд вельми стисло описав Тарас Шевченко: «Покохався літо чи то два... Парубок йшов до батька й матері дівчини просив руки доньки. Коли батько і мати поблагословлять, то дівчина, перев'язавши старостам рушники через плечі, подає зарученому своєму на тарілці або крамну, або самодільну хустку».

Сватати дівчину молодий ішов зі сватами: батьком і близькими родичами - шанованими одруженими чоловіками. Взявши хліб і палиці, приходили вони до хати дівчини. За старшого старосту, як правило, вибирали гострого на язик і дотепного чоловіка, який умів артистично виголосити традиційну промову про мисливців, які побачили на снігу слід куниці-красної дівиці (центральні регіони України), або приходили торгувати теличку (Гуцульщина), або напивували собі прачки та швачки.

Неодмінним атрибутом весілля є коровай - обрядовий хліб, який випікали легкі на руку жінки, які щасливо живуть у першому шлюбі Коровай - це найчастіше висока пшенична паляниця, оздоблена виліпленими з тіста квіточками, колосками, пташками, зірочками й місяцем, що символізували міцність майбутнього подружнього життя, щастя, добробут і злагоду. Весь коровайний обряд супроводжувався піснями:

Піч наша регоче,
Короваю хоче,
А припічок посміхається,
Короваю дожидається.

Після того як коровай поставили у піч випікатися, коровайниці мили руки в ночвах, вмивали цією водою батьків і весь збір у хаті, а воду виливали під плодове дерево або на току, де кропили снопи й танцювали – “ обтрушували борошно ”. Якщо коровай виходив вдалим, молодим пророкували щасливе подружнє життя, якщо тріснутий - нещасливий шлюб, а загнічений - круту вдачу одного з молодих.

Народна кухня – це така ж культурна спадщина українського народу, як мова, література, мистецтво. Це неоціненний здобуток, яким можна пишатися, який не слід забувати.

Вареники були обов'язковою стравою, котру несли молодій дівчата-дружки на другий день весілля, а жінки - породіллі. При цьому примовляли: Щоб повна була завжди, як вареник. У цих випадках вареники символізували продовження роду. Вареники з сиром, мащені сметаною, були неодмінною стравою на Масляну (Сиропуст) поряд із млинцями, оладками, налисниками. Вареники й нині є однією з найулюбленіших і найпоширеніших страв.

БОРЩ - одна з найпопулярніших страв.

Готували його з капустою, буряком, морквою, петрушкою (пастернаком), пізніше - з картоплею. У святкові чи недільні дні борщ варили на м'ясній юшці, в будень - затовкували або засмажували салом із часником та цибулею. Для смаку додавали сметану.

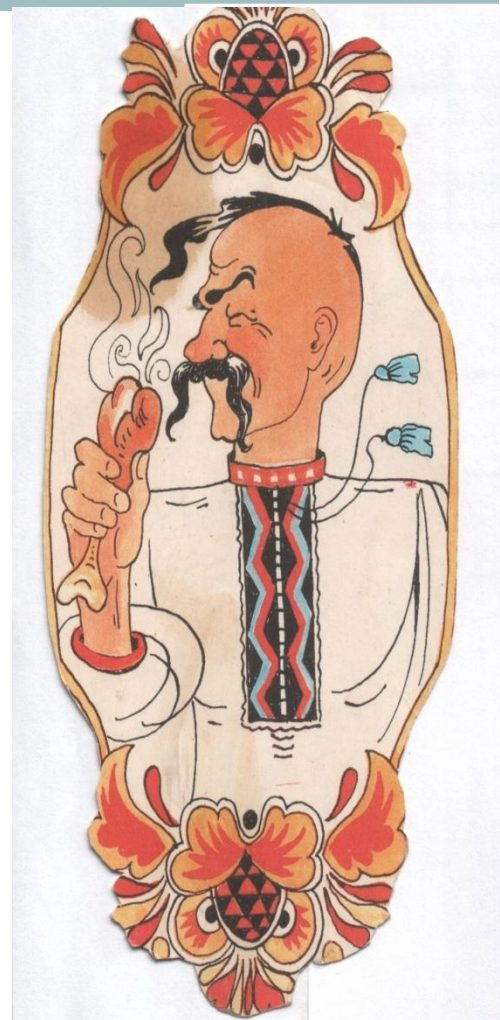
Борщ готували з квасолею (Середнє Подніпров'я, Полтавщина, Поділля), на Півдні додавали злегка підсмажене борошно, а на Полтавщині - галушки. На Поділлі для закваски борщу готували спеціальний квас із запарених житніх висівок - грис. На крайньому заході борщ варили дуже рідкий, лише з буряками, заправляючи засмажкою, а для кисло-солодкого смаку додавали сік свіжих вишень або яблук. У піст борщ варили без сала та м'яса, лише на олії, проте намагалися додати до овочевої юшки гриби, в'ялену, сушену або смажену рибу. Червоний борщ широко вживали не лише як повсякденну обідню страву, але й на Різдво, весілля, христини, поминки.

*В Україні їдять сало,
Не багато і не мало.
Товщина – на шість пальців,
І картопелька на смальці.
А свинина, як малина,
Що у роті тане,
Як найкраща, в світі жінка,
Як дівча кохане.
Я люблю, на повний шлунок,
Їжу – це любовний трунок.
Не шукайте, дівки зілля,
Тягніть сало із підпілля.*

*Сало – це кохання,
З вечора до рання.
Сало – це робота,
Сало – це дрімота.
Сало – це для пісні крила,
З салом і дівчина мила.*

Українська національна кухня з давніх часів відзначалась великою різноманітністю страв і їх високими смаковими й поживними якостями.

Коріння більшості народних свят йде за часів язичництва. Не дивлячись на тисячолітнє зусилля православної церкви по їх викорінюванню, багато хто із стародавніх обрядів і ритуалів зберігся в народній традиції до наших днів. Частина таких обрядів церква уміло пристосувала до своїх свят, а окремі народні свята стали частиною або продовженням церковних свят.

Різдво

Одне з основних свят. У передріздвяний день - 6 січня - відзначається Святвечір. Основними стравами на Святий вечір є кутя з медом, родзинками, маком і горіхами, а також узвар - компот із сухофруктів. Всього у Святий вечір подають 12 пісних страв.

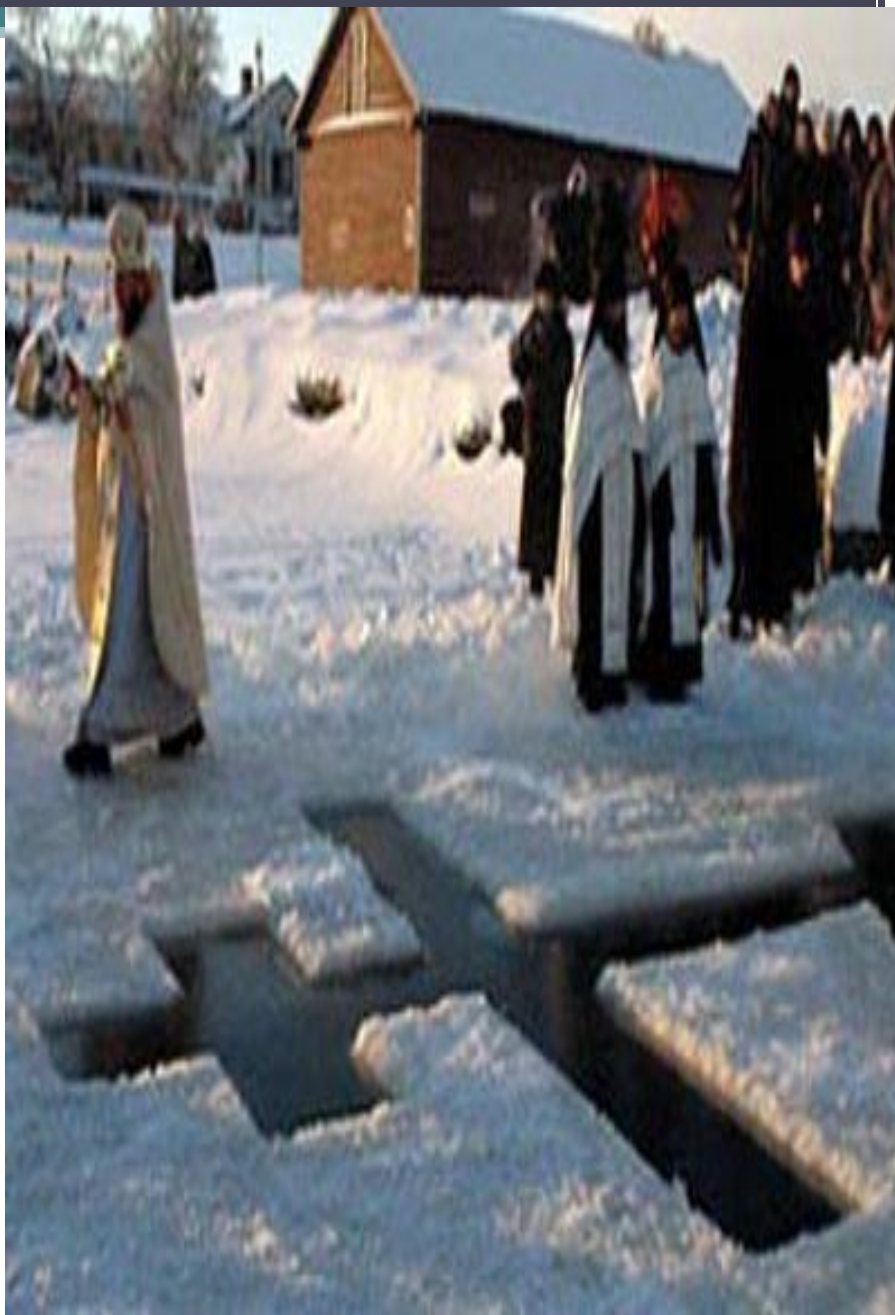

19 січня — хрещення Ісуса

Священик читає молитви на освячення води, благословляє воду хрестом через його занурення у воду при співі тропаря. Після водосвяття священик благословляє людей освяченою водою. Люди набирають її у посуд і несуть до домівок, щоб за сніданком скуштувати свяченої водички.

Від найдавніших часів християнська Церква вважає освячену йорданську воду за велику святість. Її бережуть цілий рік.

Ця вода має силу очищувати і зцілювати душу й тіло людини. Йорданською водою також скроплюють оселю, щоб оминало всяке нещастя і добро велося в домі.

Вербну неділю

відзначаємо на згадку тріумфального в'їзду Ісуса Христа в Єрусалим. Люди, що його зустрічали, розстелили перед Ним свій одяг немов тишиний килим. Інші зрізували пальми гілки і кидали їх Йому під ноги. Усі, що йшли навколо викликували: "Осанна Синові Давида! Благословен, хто йде в Ім'я Господнє..."

З посвяченими гілками верби у нашому народі пов'язані різні звичаї. Ці гілки ставили в хаті за іконами чи садили на городі. Ними благословили худобу, коли перший раз виганяли її на поле пастися. З посвяченою вербою господар обходив своє обійстя, щоб захоронити його від нечистої сили. Гріх було топтати ногами свячену вербу, а тому навіть найдрібніші галузки, що залишалися після освячення, спалювали на вогні, щоб не потрапило під ноги.

Пасха

Свято Воскресіння Господнього або Великдень святкують в перший тиждень після весняного рівнодення і повного місяця. Разом з людьми його відзначає і пробуджується природа. Сімейний обід в цей день готують особливо урочисто і прикрашають квітами.

Звичай фарбувати яйця - обов'язковий атрибут свята. Також на Великдень існує звичай вітати один одного радісним вигуком «Христос воскрес!», На що відповідають - «Воістину воскрес!» Це вітання висловлює радість віруючих, аналогічну радості апостолів, які дізналися про воскресіння Христа.

Оригінальний орнамент писанок, не тільки чарує своєю вишуканістю, мініатюрністю, гармонією колориту, він несе прадавні символи світорозуміння і природи, єднає з традицією минулого. Українська писанка в світі є символом нашого народу.

В День Трійці

у часи преславні,
в землі святій у давнії літа
із неба Дух Святий неждано
зійшов на учнів Господа Христа.

У християнській символіці зелена барва символізує життя. Зеленими гілками і квітами на Трійцю прикрашають храми й церковні подвір'я.

Цікаво, що образ Трійці українці шанують ще з дохристиянських часів. Різдвяний трисвічник, що зветься "трійця", колядки про створення світу, гаївки-веснянки, троїстий знак на писанках свідчать про духовні знання наших предків, які на сьогодні майже втрачені

19 серпня є свято Преображення Господнє, або Спаса. В цей день у церкві святять груші, яблука, мед і обжинкові вінки, або жмут колосся жита й пшениці.

Колись селяни до цього дня не їли садовини, бо це вважалося гріхом. Повернувшись з церкви, родина, звичайно, врочисто сідала за стіл і розговлялася: їли яблука з медом і запивали виноградним або яблуневим вином, — «щоб садовина родила».

В середній смузі України від цього дня вже можуть починатися приморозки, а тому й кажуть: «Прийшов Спас, держи рукавиці про запас!» Перед Спасом є два тижні посту — «спасівка».

7 грудня - Катерини

Давним-давно в наших предків то було свято Долі з молодіжними обрядами та забавами, але з поширенням християнства на нього наклалося свято Катерини, яка вважається заступницею шлюбу та наречених. Під Катерину і на Андрія ворожать на коханих. Дівки ворожать про свою долю, вагітні жінки моляться про легкі пологи, навіть парубки загадують на майбутніх жінок. Свято Катерини можна вважати найбільшим і знаменним серед численних жіночих свят. Сподіваючись на допомогу святої Катерини, жінка просила її про щасливий шлюб, злагоду в родині. У самий же день свята дівчата ворожили і закликали долю. Вранці, до схід сонця, дівчина йшла в садок і зрізала гілочку вишні. У будинку ту гілочку ставила у пляшку з водою і чекала свята Маланки. Якщо до Маланки вишня розів'ється і зацвіте - добрий знак, то й доля дівоча цвісти буде. Засохне гілочка без кольору - погана ознака.

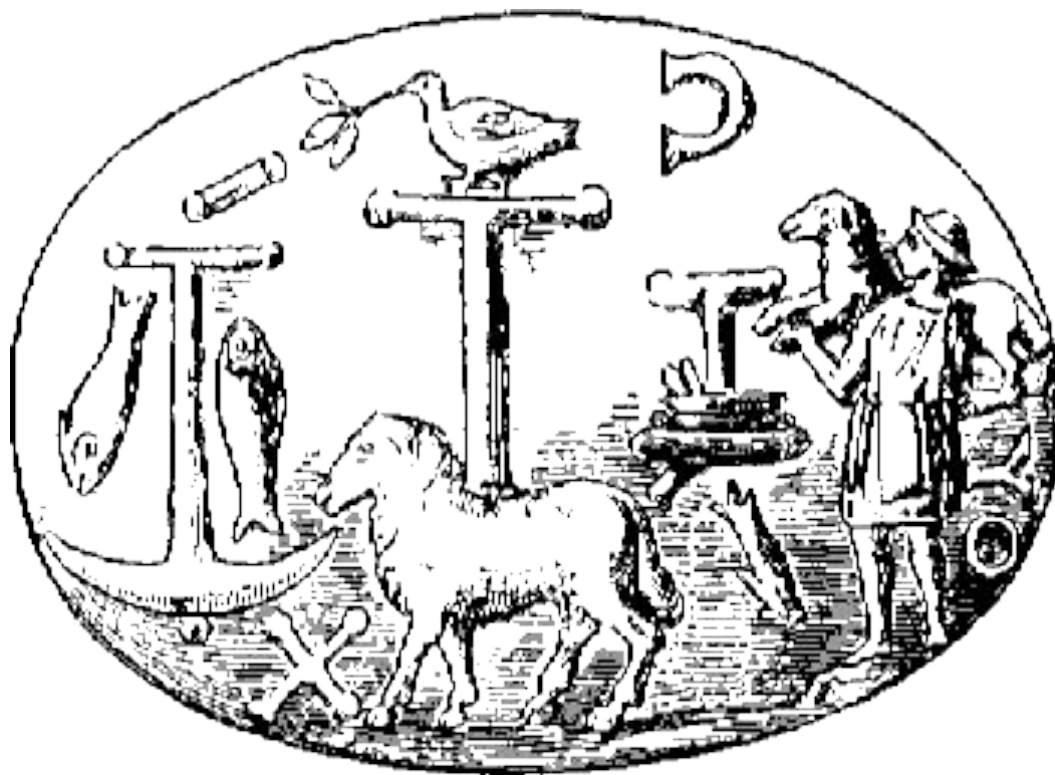
Народження дитини завжди було визначною подією в житті родини, адже за народним уявленням "хата з дітьми - базар, а без них цвинтар". Вагітну жінку не можна було лаяти та ображати. Їй слід було якомога довше приховувати вагітність, щоб ніхто не знав і не врік, щоб не тяжко було народжувати. Аби дитина була здоровою, до першої купелі лили свячену воду. Дівчаткам додавали меду, молока та квітів, щоб були гарними, а хлопчикам - дев'ясилу, щоб росли здоровими та дужими.

Новонароджену, а особливо хвору чи кволу дитину, треба було якнайшвидше охрестити. У церковному обряді хрещення на перший план виступають хрещені батьки, ролі яких надавали особливого значення. Вони шанувалися як близькі родичі і були для хрещеника другими батьками, бо мали за обов'язок опікуватися дитиною, брати участь у її вихованні, допомагати у скрутну хвилину. Хресні мали бути хрещеними та перебувати у церковному шлюбі.

Після хрещення до хати сходились родичі та сусіди. Не можна було приходити з порожніми руками.

СИМВОЛИ ХРИСТИЯНСТВА

Ι	Ιησους	=	Jesus
χ	Χριστός	=	Christ
θ	θεός	=	God
ύ	υἱός	=	Son
ς	σωτήρ	=	Savior

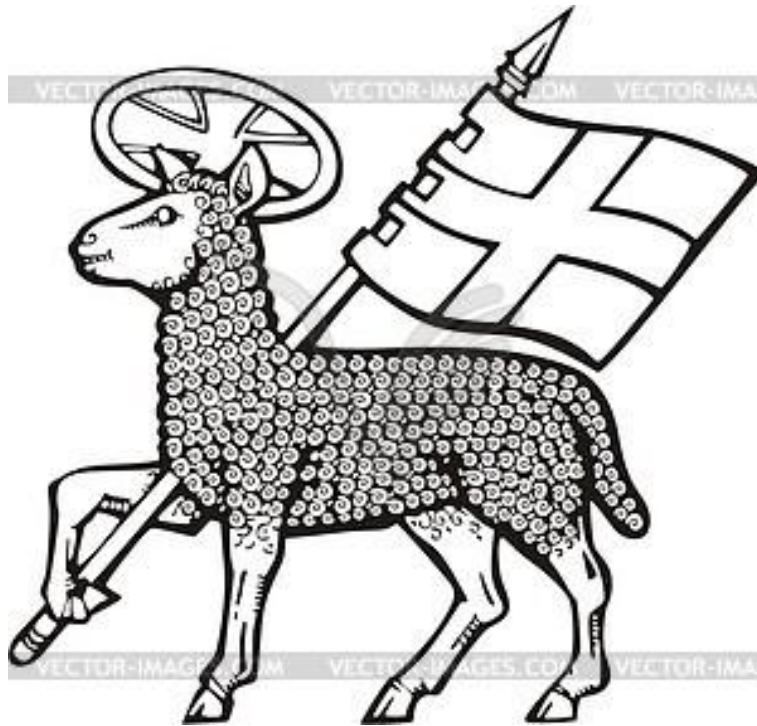
Риба

- це зашифрований Символ віри християн, їхнє сповідання; грецьке слово “риба” складається з букв, які утворюють фразу: “Ісус Христос Божий Син Спаситель”, а це і є те, у що вірять християни, за що віддавали свої життя першохристиянські мученики.

Голуб

- ❑ символ миру ще зі Старого Завіту (історія про Ноя);
- ❑ зустрічався в катакомбах як символ нового життя, душі, що пізнала Христа;
- ❑ у Святому Письмі – символ лагідності, чистоти, довіри;
- ❑ символізує Святого Духа (під час хрещення в Йордані на Ісуса Христа зійшов Дух Святий у вигляді голуба;
- ❑ Божа присутність і Боже благословення.

Агнець

- Символ, відомий задовго до християнства, із часів Старого Завіту. Обряд юдейської Пасхи включав заклання й вкушання великоднього агнця (молодого первородного ягняти “без плями й вади”);
- Поступово Агнець став символом спокути, смирення, лагідності й послуху Христа.

Виноградна лоза

- Євхаристійний образ; виноградне вино на Таємній Вечері стає Кров'ю Христовою, яку Він дає за життя світу, у спокуту гріхів.
- “Я є справжня виноградна Лоза, а Батько Мій – Виноградар... Я є Лоза, а ви гілля; хто перебуває в Мені, і Я в ньому, той принсить багато плодів..”(Ів. 15: 1; 15:5)

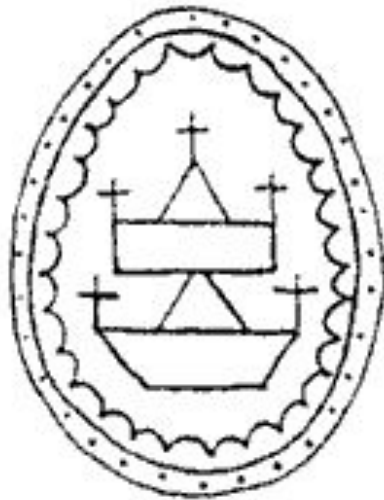
Добрий Пастир

Це зображення Христа-юнака з ягничкою на плечах. Цей образ прийшов із Євангелія. Сам Ісус Христос порівнює себе з Пастирем – Пастухом: “Я є пастир добрий: пастир добрий покладає життя своє за овець” (Ів. 10:11)

церква

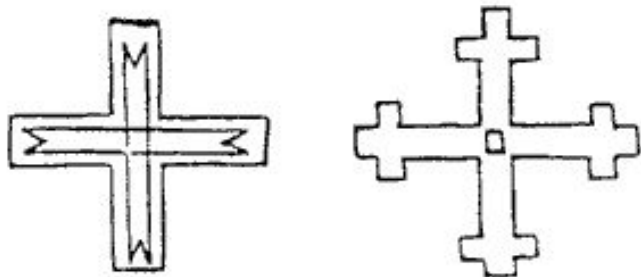
Храм

Символізує зв'язок
людини з Богом, Царство
Боже на землі, прообраз
Царства Божого на небі.

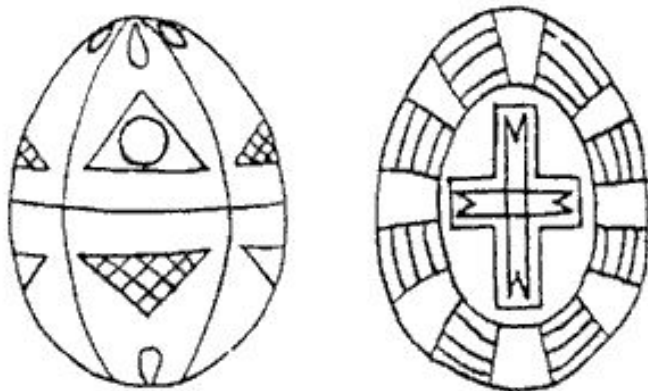
Церква – будівля.

Церква – християнська
спільнота, об'єднана вірою у
Творця і Спасителя.

Хрест

хрест – символ очищения

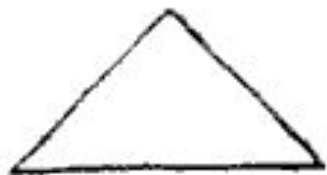

Свічка

Символ духовного Світла,
яке несе християнство у
темний світ язичництва і
невіри.

свята трійця

боже око

Ікона

- Це живописне, мозаїчне або рельєфне зображення Бога чи святого, якому поклоняються віруючі;
Образ.

Ікони прикрашають рушниками, що свідчить про особливо шанобливе ставлення до них господарів.